

9 Zijn er uitzonderingen mogelijk?

Doelstelling

Leerlingen weten dat men door het opstellen van regels groepen kan uitsluiten of kan insluiten. Vaak zijn regels noodzakelijk om de kwetsbare groepen in de samenleving te beschermen: ouderen, gehandicapten, kinderen, vreemdelingen etc. Maar ook kunnen regels blokkerend werken voor mensen die een ander gedrag vertonen.

Verantwoording

In hoofdstuk 9 verbiedt David de lamme en blinde mensen de toegang tot de stad Jeruzalem. Er is geen plaats voor hen, want David schaamt zich voor gehandicapten. Hij wil een perfecte stad, waar elke "afwijking" buitengesloten wordt.

Maar ook David zelf, die toch koning is en de wetten opstelt, blijkt niet alles te kunnen doen wat hij wil. Wanneer hij naakt door de straten van Jeruzalem danst, roept dat grote afkeuring op bij zijn vrouw Michal.

Ieder van ons heeft regels voor wat wel en niet "hoort". Soms zijn deze regels gebaseerd op maatschappelijke conventies, ongeschreven wetten die een tijdlang functioneren om een samenleving goed te laten draaien. Deze regels functioneren echter niet eeuwig, want conventies zijn even veranderlijk als de mode. Erger, en moeilijker te bestrijden, is het als onze regels voor wat wel en niet "hoort" voortkomen uit vooroordelen. Hoe vaak komt het niet voor dat mensen, waaronder wijzelf, zich ergeren aan anderen die zich niet volgens de "gangbare" regels gedragen. En het gebeurt helaas nog maar al te vaak dat wij niet kunnen accepteren dat er gehandicapten in onze buurt zijn, en dat wij ons daar zelfs voor schamen.

Werkwijze

1. U leest met de leerlingen hoofdstuk 9 uit het Davidverhaal. *
2. De leerlingen bespreken een aantal situaties aan de hand van werkblad 9a. U kunt ze ook door middel van een rollenspel de situatie laten uitbeelden. *
3. Aan de hand van werkblad 9a kunt u enkele nieuwe situaties beschrijven die betrekking hebben op de actualiteit. **
4. Naar aanleiding van de bespreking van werkblad 9a en de actuele situaties kunt u met de leerlingen gedragsregels formuleren die ervoor zorgen dat alle mensen tot hun recht kunnen komen. Gebruik hierbij werkblad 9b. **
5. Extra: een drietal dansexpressies. **

Uitwerking van de werkwijze

1. U leest samen met de leerlingen het negende hoofdstuk van het Davidverhaal.
2. Verdeel de groep in kleine groepjes van maximaal zes leerlingen. Geef elk groepje de opdracht om een situatie voor te bereiden. Als u weinig tijd heeft, kunt u volstaan met het laten invullen van de laatste regel. Maar beter is het de leerlingen de situatie door middel

van rollenspel te laten uitbeelden. De situaties kunt u van werkblad 9a kopiëren. Elke groep krijgt ongeveer een kwartier om de situatie in te oefenen. Na elke gespeelde situatie volgt een gesprek.

De gesprekspunten kunnen zijn:

- a) komt deze situatie je bekend voor?
 - b) een keuze uit de volgende vragen:
 - waarom zou de persoon in deze situatie niet mee mogen doen?
 - is er hier sprake van een vooroordeel?
 - zijn de mensen in deze situatie bang om zich kwetsbaar op te stellen? etc.
 - c) waarom hebben jullie voor deze oplossing gekozen?
3. Naar aanleiding van de situaties op werkblad 9a geeft u aan de leerlingen de opdracht om een situatie op te schrijven die ze zelf hebben meegemaakt. Nadat ze hun verhaal hebben opgeschreven, kunnen ze die voorlezen, waarna het gezamenlijk besproken wordt.
4. De situaties van het werkblad en de ervaringen die de leerlingen zelf hebben opgeschreven, vragen om regels en afspraken om te voorkomen dat zoiets weer gebeurt: hoe zouden die regels kunnen luiden? Een regel ten aanzien van het autoverkeer in kinderrijke gebieden zou bijvoorbeeld kunnen zijn dat de auto's niet harder mogen rijden dan 15 kilometer per uur en ze niet meer overal mogen parkeren.

Wanneer het voor de leerlingen duidelijk is dat er regels en afspraken gemaakt moeten worden om ieder mens tot zijn recht te laten komen, kunnen ze werkblad 9b invullen.

5. **Extra: drie dansexpressies**

David danste zonder schaamte voor de ark. Hij wilde hiermee zijn vreugde uiten. Hieronder volgen drie dansexpressies naar aanleiding van het onderwerp van dit hoofdstuk. Deze dansexpressies hebben tot doel om de leerlingen hun gevoelens te laten uiten. Ze zullen merken dat ze bij het uiten van de gevoelens verschillende mogelijkheden hebben en dat iedereen evenveel ruimte kan krijgen wanneer de onderlinge afspraken en regels maar duidelijk en juist zijn.

Dansexpressie 1

De leerlingen staan op voldoende afstand van elkaar, verspreid in de ruimte. U noemt een aantal gebaren op en de leerlingen beelden die door middel van beweging en gebarentaal uit. Er mag niet worden gesproken.

Voorbeelden: iemand roepen om bij je te komen; applaudisseren; iemand uitzwaaien; iemand verwensen; iemand laten merken dat je hem of haar leuk vindt; flirten; laten merken dat je iemand niet aardig vindt; gebaren dat iedereen stil moet zijn; etc.

U kunt de leerlingen ook zelf gebaren laten roepen.

Hierna worden de gebaren opnieuw uitgebeeld, maar nu sneller of langzamer. De leerlingen moeten hun houding veranderen, bijvoorbeeld door op de grond gaan liggen, of te gaan lopen, rennen of huppelen.

Er zijn natuurlijk meer voorbeelden te bedenken. Belangrijk is dat de leerlingen niet zomaar bewegen, maar dat ze zich ervan bewust zijn dat ze met hun "dans" iets uitbeelden; dat ze zich, met andere woorden, bewust worden van hun lichaamstaal. Verdeel nu de groep in groepjes van vijf en laat elk groepje op verschillende manieren - zoals boven beschreven - een serie uitbeelden van drie tot vijf gebaren naar eigen keuze. Nadat ze geoefend hebben, kunnen de groepjes hun "dans" voor elkaar uitbeelden.

Dansexpressie 2

U verdeelt de groep in dansers en toeschouwers. U geeft de toeschouwers duidelijk de opdracht om goed te kijken wat hen opvalt. Laat ze eventueel hun observaties op een papier noteren.

U vertelt de leerlingen die gaan dansen om de beurt een situatie en vraagt hun om uit te beelden wat ze daarbij voelen.

Bijvoorbeeld: 'Jij hebt je diploma behaald'; 'jij hoort dat je van school wordt gestuurd'; 'jij krijgt het bericht dat een bekende is overleden'; 'jij hoort dat je vriendin door een onbekende man van haar fiets is gesleurd'; 'jij hoort dat je een grote prijs bij een loterij hebt gewonnen'; etc. Ook de toeschouwers kunnen een situatie opnoemen.

Bij elke situatie laat u de leerlingen hun emotie op verschillende manieren uitbeelden: zittend, liggend, op hun tenen lopend, kruipend, etc.

De leerlingen komen er al dansend achter dat er vele manieren van zitten, liggen of staan zijn. Als ze angst uitbeelden, bijvoorbeeld, zullen ze ineengedoken gaan liggen; zijn ze echter blij en voelen ze zich veilig, dan zullen ze hun lichaam uitrekken en ontspannen gaan liggen.

Wanneer er een "evaluatiegesprek" is geweest tussen de dansers en de toeschouwers, dan wisselen de groepen om.

Dansexpressie 3

Idem als bij dansexpressie 2; alleen staan de dansers en de toeschouwers nu tegenover elkaar. De toeschouwer is tevens aangever van wat er gedanst moet worden.

De toeschouwer maakt een aantal kaarten met vijf trefwoorden die aangeven wat en hoe de danser moet dansen.

- Welk **gevoel** wordt uitgebeeld (blij, vrolijk, boos, verdrietig)?
- Welke **houding** moet de danser aannemen (liggend, staand, huppelend)?
- Hoe moet de **ruimte** worden gebruikt (op één plek, zigzaggend door de ruimte, in cirkels)?
- Wat is het **tempo** van de dans (snel, langzaam, wisselend)?

Wanneer dat lukt in koppels, dan kunt u twee of drie dansers samen de situatie van een kaart laten uitbeelden. Er moet dan wel een nieuw trefwoord aan de kaart worden toegevoegd, waarop staat wat de dansers **samen** kunnen uitbeelden (zoenen, slaan, opjagen, zoeken, omhelzen).

Het is van belang om na de dansexpressies te evalueren hoe de leerlingen zich tijdens deze oefening hebben gevoeld. Hebben ze ontdekt dat ze door de dans dingen konden uitdrukken die met woorden moeilijker te zeggen zouden zijn? Zoals David zijn gevoelens beter door middel van de dans kon uitdrukken dan met woorden.

Een aantal dansen die in deze les ontwikkeld zijn, zou u nog eens achter elkaar kunnen laten opvoeren. U vraagt de leerlingen een dans te kiezen waar ze zich goed bij voelen. Voor de volgende les zoeken ze **zelf** thuis muziek uit die bij de dans past en oefenen de dans op deze muziek. De volgende les is de grote "finale".

Zie voor verdere informatie bij de toelichting de trefwoorden: Sociale wetgeving, dansen.

9a

Situatie 1

Je bent met je familie op vakantie op een camping in Turkije. Jij wordt als meisje verliefd op een Turkse jongen. Je oudere broer vertelt dat aan je vader en je vader laat je weten dat hij dat niet op prijs stelt. Je mag hem niet meer zien. Wanneer je toch met je Turkse vakantie vriend contact blijft zoeken, mag je niet meer zonder begeleiding van de camping af. Je hebt met je Turkse vriend afgesproken om naar een bazaar te gaan en

Situatie 2

In jullie groep op school zit een meisje "met een aantal afwijkingen". 'Ze is niet helemaal normaal,' zegt iedereen. Toch blijkt ze heel gezellig te zijn, doet overal aan mee en kan goed leren. Ze is erg sterk in de Nederlandse Taal. Een andere leerling in de groep heeft steeds problemen met het huiswerk Nederlands. Die leerling wil graag advies van dat "niet normale" meisje, maar ze durft dat niet aan haar te vragen; hoe zullen de anderen uit de groep daarop reageren? Toch wil die leerling met haar contact maken, want

Situatie 3

In jullie groep is er een jongen waarvan de ouders gaan scheiden. Het is voor de meesten van jullie een ongewone scheiding, want zijn vader blijkt een vriend te hebben; hij is homo en komt daar openlijk voor uit. Er zijn veel mensen die het weten en de kinderen van de man, ook de jongen uit jouw groep, worden erop aangekeken dat hun vader homofiel is en ze worden er zelfs voor uitgescholden. Op een middag wordt de jongen bij het uitgaan van de school uitgemaakt voor flikkerzoontje; ze roepen hem na dat hij zelf ook een flikker is,

Situatie 4

In jullie groep is het heel normaal dat iedereen volgens de laatste mode gekleed gaat, dat bij de meeste leerlingen thuis voetbal wordt gekeken, dat elk gezin een of twee auto's heeft, dat men zondags bij goed weer naar het zwembad of het strand gaat. Maar er zitten een paar uitzonderingen in jullie groep. Deze leerlingen zijn vrijwel altijd somber gekleed in donkere en zwarte kleren, thuis wordt er amper of nooit televisie gekeken, auto's zijn taboe en zondags moeten ze twee keer naar de kerk. Bovendien mogen deze leerlingen nooit naar feestjes. De andere leerlingen vinden dat raar en

9a

Situatie 5

In jullie groep zit een aantal meisjes dat elke middag wanneer de school uitgaat door hun vader met de auto wordt opgehaald; ze dragen een hoofddoekje en zijn nooit bij schoolfeestjes en andere buitenschoolse activiteiten aanwezig.

Op een dag wordt er een groot evenement georganiseerd, want de en daarom moeten die meisjes ook meedoen aan de voorbereiding

Situatie 6

In jullie groep is er iemand die altijd met tegendraadse opvattingen voor de dag komt, of het nu gaat over milieu, vreemdelingen, buitenlanders of de opzet van de feestavonden. Deze persoon maakt zich eerder gehaat dan populair. Het gevolg is dat hij nog wel eens in elkaar wordt geslagen.

Tot op een dag jullie leerkracht daarover begint

Situatie 7

In jullie groep zit een leerling wiens broer is opgepakt wegens straatroof en binnenkort zal worden voorgeleid. Jullie zijn daar achter gekomen via de kranten en door geklets in de buurt. Jullie weten je geen houding te geven tegen jullie klasgenoot, vooral omdat hij zijn broer niet afvalt.

Op een dag hebben jullie een aantal organisatoren nodig voor een sponsoractie. Jullie school bestaat 25 jaar en jullie willen bij winkels geld gaan inzamelen voor een feestweek. De bewuste klasgenoot stelt zich kandidaat om in de organisatie zitting te nemen. Enkele klasgenoten maken bezwaar, want de plaatselijke middenstand zal wel vragen gaan stellen

Situatie 8

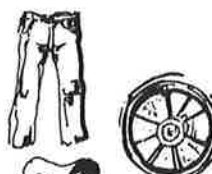
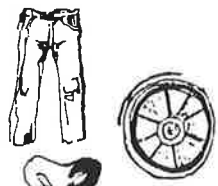
In jullie groep zit een meisje dat zich altijd opvallend en uitdagend kleedt: zodra het een beetje warm wordt, loopt zij gelijk met een kort rokje of hot pants rond. Op schoolfeesten heeft zij uitdagende kleding aan.

Op een maandagochtend is zij niet op school en jullie leerkracht vertelt jullie dat zij in de ziekenhuis ligt.

Zij is op zondagavond, nadat ze naar een feest was geweest, door een onbekende man aangerand en heeft daarbij een hersenschudding opgelopen.

De groep reageert meteen, in de trant van: 'Zie je wel, dat heb je ervan!', 'We hebben het al zo vaak tegen elkaar gezegd!', 'Mijn vader zei

Jij voelt je ongemakkelijk bij het horen van deze opmerkingen en wilt hierop reageren!,

9b

Hieronder worden mensen genoemd die kwetsbaar kunnen zijn in de samenleving. Schrijf op in welk opzicht ze kwetsbaar zijn en noteer de regels die het recht van bestaan van deze mensen veilig stellen.

1. kinderen

.....

2. oude mensen

.....

3. een meisje dat zich niet kleedt volgens de gangbare plaatselijke mode

.....

4. een meisje dat kraandrijver wil worden

.....

5. een jongen die verpleegkundige wil worden

.....

6. iemand die steeds verliefd wordt op iemand van de eigen sekse

.....

7. gehandicapten (lichamelijk)

.....

8. gehandicapten (geestelijk)

.....

9. vluchtelingen

.....

